

Tananyag és minimum követelmény

TÖRTÉNELEM

9. évfolyam

Az őskor és az ókori Kelet

A történelem kezdete- a kőkör
Egyiptom, a Nílus ajándéka
Mezopotámia és a Közel-keletet egyesítő birodalmak
Kultúra és a vallás a Közel-Keleten. A Biblia földje
Dél- és Kelet-Ázsia birodalmai

Tartalmi kulcsfogalmak

Társadalom, társadalmi csoport, népességgrobbanás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, politika, állam, államforma, egyeduralom, államszervezet, birodalom, monoteizmus, politeizmus

Fogalmak, adatok

Fogalmak: régészet, homo sapiens, őskőkör, újkőkör, zsákmányoló életmód, mágia, bronzkor, vaskor, nemzetség, despotizmus, városállam, öntözéses földművelés, buddhizmus, brahmanizmus.

Személyek: Kheopsz, Hammurapi, Salamon, I. Dareiosz, Mózes, Buddha, Konfuciusz.

Topográfia: „termékeny félhold”, Mezopotámia, Egyiptom, Palesztina, Perzsia, India, Kína, Babilon, Jeruzsálem.

Kronológia: Kr. e. 8000 körül (az újkőkör kezdete), Kr. e. 3000 körül (az első államok kialakulása), Kr. e. XVIII. sz. (Hammurapi uralkodása), Kr. e. X. sz. (a zsidó állam fénykora).

Az ókori Hellász

A polisz születése
A görög vallás, a mítoszok világa
Spárta- a görög család és a görög nevelés
Athén, a demokrácia kialakulása és fénykora
A görög-perzsa háborúk (Kr.e. 492-448)
A poliszok hanyatlása és Nagy Sándor birodalma
Görög mindennapok, művészetek és tudományok

Tartalmi kulcsfogalmak

Társadalom, társadalmi csoport, népesedés, népességgrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gyarmatosítás, árutermelés, pénzgazdálkodás, kereskedelem, politika, állam, államforma, hatalmi ág, egyeduralom, köztársaság, demokrácia, polgárjog, államszervezet, birodalom, szuverenitás, politeizmus.

Fogalmak, adatok

Fogalmak: polisz, mitológia, arisztokrácia, démosz, türannisz, népgyűlés, esküdtbíró, demagógia, sztratégosz, cserépszavazás, helóta, filozófia, hellenizmus.

Személyek: Szolón, Kleiszthenész, Periklész, Pheidiasz, Hérodotosz, Thuküdidész, Platón, Arisztotelész, Nagy Sándor, a legfontosabb görög istenek.

Topográfia: Athén, Spárta, Olümpia, Peloponnészosz, Makedónia, Alexandria.

Kronológia: Kr. e. 776 (az első feljegyzett olimpiai játékok), Kr. e. 594 (Szolón reformjai), Kr. e. 508 (Kleiszthenész reformjai), Kr.e. V. század közepe (Periklész kora), Kr. e. 336–323 (Nagy Sándor uralkodása).

Az ókori Róma

A város alapításától a köztársaság fénykoráig
A köztársaság sikerei és válsága
Az egyeduralom kialakulása és a principátus rendszere
A római civilizáció és életvitel
Hatalomgyakorlás és élet a császárkorban
A kereszténység születése és egyházzá szerveződése
A Római Birodalom szétesése
Pannónia-élet egy határ menti provinciában

Tartalmi kulcsfogalmak

Társadalom, társadalmi csoport, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, kereskedelmi mérleg, piaci egyensúly, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, hatalmi ág, egyeduralom, köztársaság, önkényuralom, diktatúra, politikai párt, polgárjog, államszervezet, birodalom, szuverenitás, vallás, politeizmus, monoteizmus, vallásüldözés, vallásszabadság.

Fogalmak, adatok

Fogalmak: patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, provincia, triumvirátus, principatus, limes, colonus, dominatus, diaszpóra, apostol, Biblia, egyház, püspök, zsinat, barbár, népvándorlás.

Személyek: Hannibal, a Gracchus-testvérek, Marius, Spartacus, Caesar, Antonius, Augustus, Názáreti Jézus, Péter apostol, Pál apostol, Constantinus, Attila.

Topográfia: Róma, Karthágó, Cannae, Actium, Pannónia, Konstantinápoly, Aquincum, Sopianae, Savaria.

Kronológia: Kr. e. 753 (Róma hagyomány szerinti alapítása), Kr.e. 510 (a köztársaság létrejötte), Kr. e. 264–146 (a pun háborúk), Kr. e. 44 (Caesar halála), Kr. e. 31 (az actiumi csata), 313 (a milánói ediktum) 325 (a niceai zsinat), 395 (a Római Birodalom felosztása), 476 (a Nyugatrómai Birodalom bukása).

A középkor

Új királyságok a Nyugatrómai Birodalom romjain
A középkori egyház és szerepe
A Közel-Kelet és az iszlám térhódítása
A hűbériség és a Nyugat előretörése
A gazdaság hanyatlása és fellendülése Nyugat-Európában
A rendiség kialakulása, változások Nyugat-Európában
Közép-Európa a középkorban
Kelet-Európa és a Mongol Birodalom
Az Oszmán Birodalom kialakulása és előretörése
A középkor tudománya, kialakulása és művészete
Élet a középkorban

Tartalmi kulcsfogalmak

Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, termelési egység, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, hatalmi ágak, egyeduralom, monarchia, államszervezet, közigazgatás, birodalom, szuverenitás, vallás, monoteizmus, vallásüldözés.

Fogalmak, adatok

Fogalmak: ortodox egyház, római katolikus egyház, pápa, szerzetes, kolostor, bencés rend, kódex, feudalizmus, hűbériség, jobbágyság, robot, majorság, uradalom, önellátás, nyomásos gazdálkodás, iszlám, Korán, kalifa, inkvizíció, eretnokség, kolduló rend, rendi monarchia, városi önkormányzat, hospes, céh, levantei kereskedelem, Hanza, skolasztika, egyetem, lovag, román stílus, gótika, reneszánsz, humanizmus, szultán, szpáhi, janicsár.

Személyek: Karolingok, Nagy Károly, Justinianus, Mohamed próféta, Aquinói Szent Tamás, Gutenberg.

Topográfia: Egyházi (Pápai) Állam, Bizánci Birodalom, Mekka, Német-római Birodalom, Szentföld, Velence, Firenze.

Kronológia: 622 (Mohamed futása, a muszlim időszámítás kezdete), 732 (a frankok győzelme az arabok felett), 800 (Nagy Károly császárrá koronázása), 843 (a verduni szerződés), 1054 (az egyházszakadás), 1215 (a Magna Charta kiadása), 1453 (Konstantinápoly elfoglalása).

A magyarság története a kezdetektől 1490-ig

A magyarság őstörténete
A honfoglalások és a kalandozások
A magyar államalapítás
Az új rend megszilárdulása és változásai (XI-XIII. század)
A tatárjárás és következményei
A királyi hatalom megrendülése és helyreállítása
Nagy Lajos és Zsigmond, a lovagkirályok
Harcban a törökkel
Hunyadi Mátyás, a nagyhatalmú király
A középkori magyar művelődés és életmód
Magyarország népessége és gazdasága a középkorban

Fogalmak, adatok

Fogalmak: nyelvrokonság, őstörténet, őshaza, törzsszövetség, kettős fejedelemség, honfoglalás, kalandozás, királyi vármegye, ispán, nádor, egyházmegye, királyi tanács, tized, szerviens, várjobbágyság, vajda, Aranybulla, nemesi vármegye, székely, szász, kun, bandérium, aranyforint, regálé, harmincad, kapuadó, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, úriszék, báró, köznemes, kilenced, ősiség, perszonálunió, végvári rendszer, rendi országgyűlés, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, Corvina.

Személyek: Árpád, Géza fejedelem, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, Anonymus, II. András, IV. Béla, I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás.

Topográfia: Baskíria, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Augsburg, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Pozsony, Horvátország, Erdély, Dalmácia, Muhi, Buda, Visegrád, Havasalföld, Moldva, Kassa, Nándorfehérvár, Bécs.

Kronológia: 895 táján (a honfoglalás), 955 (az augsburgi csata), 972–997 (Géza fejedelemsége), 997/1000–1038 (I. /Szent/ István uralkodása), 1077–95 (I. /Szent/ László), 1095–1116 (Könyves Kálmán), 1205–1235 (II. András), 1222 (az Aranybulla kiadása), 1235–70 (IV. Béla), 1241–42 (a tatárjárás), 1301 (az Árpád-ház kihalása), 1308–42 (I. Károly), 1342–82 (I. /Nagy/ Lajos), 1351 (I. /Nagy/ Lajos törvényei), 1387–1437 (Luxemburgi Zsigmond), 1444 (a várnai csata), 1456 (a nándorfehérvári diadal), 1458–90 (I. /Hunyadi/ Mátyás).

Érettségi követelmény (középszint)-

Az ókor és kultúrája	<i>Poliszok az ókori Hellaszban Társadalmi és politikai küzdelmek az ókori Rómában Az európai kultúra alapjai</i>	• Az athéni demokrácia • Caesar egyeduralma • A görög-római hit világ • Az antikvitás kiemelkedő kulturális emlékei. • A kereszténység kialakulása és főbb tanításai
A középkor	<i>Nyugat-Európa a kora középkorban A középkori egyház Az érett középkor Nyugat- és Közép-Európában Az iszlám vallás és az Oszmán Birodalom A középkor kultúrája</i>	• A hűbériség és a jobbágyság jellemzői • Az uradalom és a mezőgazdasági technika • A nyugati és a keleti kereszténység főbb jellemzői • Hitélet és vallások-együttműködés és konfliktusok (keresztény-zsidó) • A középkori város és a céhes ipar • Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai • A román és a gótikus építészet, a reneszánsz kultúra.
A középkori magyar állam megteremtése és virágkora 1.	<i>A magyar nép eredete az államalapításig Az államalapítás és az Árpád-ház uralkodók kora</i>	• A magyar nép eredete, vándorlása és a honfoglalás • Géza fejedelemsége és Szent István államszervező tevékenysége • A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején
A középkori magyar állam megteremtése és virágkora 2.	<i>Az Anjouk- és Luxemburgi Zsigmond kora A Hunyadiak</i>	• A középkori magyar állam megerősödése I. Károly idején • Hunyadi Mátyás reformjai és külpolitikája